

ความต้องการการส่งเสริมการผลิตทุเรียนในรูปแบบแปลงใหญ่ของเกษตรกรใน
ตำบลพระรักษ์ อำเภอพะโต๊ะ จังหวัดชุมพร

Extension Needs of Durian Production in Collaborative Farm for Farmers in Phra Rak
Subdistrict, Phato District, Chumphon Province

จันทร์จิรา แก้วเรือง¹ นารีรัตน์ สีระสาร¹ และเบญจมาศ อยู่ประเสริฐ¹

Chanchira Kaewruang¹, Nareerut Seerasarn^{1*} and Benchamas Yooprasert¹

Received: September 22, 2023

Revised: November 27, 2023

Accepted: November 28, 2023

Abstract: The objectives of this research were to study (1) social and economic conditions of farmers (2) extension needs of durian production in collaborative farm and (3) problems and recommendations with extension needs of durian production in collaborative farm. The population consisted of 140 durian farmers in Phra Rak subdistrict, Phato district, Chumphon province who registered with the Department of Agricultural Extension in the production year of 2021/2022. Structured interviews were used for data collection. Statistics used were frequency, percentage, minimum, maximum, mean, standard deviation ranking and Pearson's correlation coefficient. The results indicated that (1) most farmers were male, with an average age of 52.36 years, graduated from junior high school. The average experience in growing durian was 16.41 years. There was an average number of durian production workers of 3.07 people. There was an average total agricultural area of 20.51 rai. There was an average durian planting area of 12.63 rai, which was an area that yields an average of 8.77 rai of durian. The average cost of producing durians was 21,972 baht per rai per year, while the average income from selling durians was approximately 129,785 baht per rai per year. (2) Farmers faced moderate problems related to durian production factors, which were associated with age and the area of durian cultivation. Problems with durian production knowledge and extension were low level and related to production costs and income from durian sales. Marketing problems were also low level and related to gender, while issues with the management of large plantation groups were minimal and associated with income from durian sales.

Keywords: Collaborative farm, extension of durian production, needs of durian production

บทคัดย่อ: การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร (2) ความต้องการการส่งเสริมการผลิตทุเรียนในรูปแบบแปลงใหญ่ และ (3) ปัญหาเกี่ยวกับการการผลิตทุเรียนในรูปแบบแปลงใหญ่ ประชากรที่ศึกษาคือ เกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนในปีการผลิต 2564/2565 ที่ขึ้นทะเบียนกับ

¹ วิชาเอกส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช จ.นนทบุรี 11120

¹ Agricultural Extension School of Agriculture and Cooperatives, Sukhothai Thammathirat Open University, Nonthaburi, 11120, Thailand

*Corresponding author: Nareerut.see@stou.ac.th

กรมส่งเสริมการเกษตร ในตำบลพระรักษ์ อำเภอพะโต๊ะ จังหวัดชุมพร จำนวน 140 ราย โดยเก็บข้อมูลจากประชากรทั้งหมด เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลคือแบบสัมภาษณ์ และนำมาวิเคราะห์ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การจัดอันดับ และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน ผลการวิจัย พบว่า (1) เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุเฉลี่ย 52.36 ปี จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ประสบการณ์ในการปลูกทุเรียนเฉลี่ย 16.41 ปี มีจำนวนแรงงานในการผลิตทุเรียนเฉลี่ย 3.07 คน มีพื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมดเฉลี่ย 20.51 ไร่ มีพื้นที่ปลูกทุเรียนเฉลี่ย 12.63 ไร่ ซึ่งเป็นพื้นที่ให้ผลผลิตทุเรียนแล้วเฉลี่ย 8.77 ไร่ มีค่าใช้จ่ายในการผลิตทุเรียนเฉลี่ย 21,972 บาทต่อไร่ต่อปี มีรายได้จากการจำหน่ายทุเรียนเฉลี่ย 129,785 บาทต่อไร่ต่อปี (2) เกษตรกรมีความต้องการการส่งเสริมการผลิตทุเรียนในระดับมาก ประเด็นด้านการตลาดและการพัฒนาตลาดให้กว้างขวางและหลากหลายยิ่งขึ้นโดยมีความสัมพันธ์กับ ประสบการณ์ในการปลูกทุเรียน (3) เกษตรกรมีปัญหาด้านปัจจัยการผลิตทุเรียนในระดับปานกลาง ซึ่งมีความสัมพันธ์กับอายุและพื้นที่ปลูกทุเรียน ปัญหาด้านความรู้ในการผลิตทุเรียนและปัญหาด้านการส่งเสริมการผลิตทุเรียนในระดับน้อย ซึ่งมีความสัมพันธ์กับค่าใช้จ่ายในการผลิตทุเรียนและรายได้จากการจำหน่ายทุเรียน ปัญหาด้านการตลาดในระดับน้อย ซึ่งมีความสัมพันธ์กับ เพศและปัญหาด้านการบริหารจัดการกลุ่มแปลงใหญ่ในระดับน้อย ซึ่งมีความสัมพันธ์กับ รายได้จากการจำหน่ายทุเรียน

คำสำคัญ: รูปแบบแปลงใหญ่, การส่งเสริมการผลิตทุเรียน, ความต้องการการผลิตทุเรียน

คำนำ

ทุเรียนเป็นไม้ผลเศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศไทย จังหวัดที่มีผลผลิตทุเรียนส่งออกมากที่สุด ได้แก่ จังหวัดจันทบุรี จังหวัดชุมพร และจังหวัดระยอง (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2564) การส่งออกทุเรียนในประเทศไทยมีการส่งออกทุเรียนในรูปของทุเรียนสดเป็นส่วนใหญ่ ทั้งนี้พบว่าในปี 2564 ประเทศไทยสามารถส่งออกทุเรียนได้ 0.87 ล้านตัน คิดเป็นมูลค่า 109,205.93 ล้านบาท ซึ่งเพิ่มขึ้นจากปี 2563 จำนวน 0.2 ล้านตัน (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2564) โดยปริมาณส่งออกทุเรียนไปยังตลาดหลัก ได้แก่ จีน เวียดนาม และฮ่องกงสำหรับการผลิตทุเรียนของไทย มีจุดเด่นทั้งในด้านคุณภาพและมีการจัดการระบบสวนภายใต้ระบบการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) ส่งผลให้ทุเรียนไทยได้รับความน่าเชื่อถือด้านคุณภาพ ซึ่งราคาทุเรียนในปัจจุบันอยู่ในเกณฑ์ที่ดี จึงสร้างแรงจูงใจให้เกษตรกรมีการบำรุงและดูแลรักษาเป็นอย่างดีมีการขยายเนื้อที่ปลูกเพิ่มขึ้น แต่ยังคงพบว่าปริมาณผลผลิตที่ออกสู่ตลาดยังไม่เพียงพอกับความต้องการของตลาดทั้งในและต่างประเทศที่มีอย่างต่อเนื่อง

จากข้อมูลการขึ้นทะเบียนเกษตรกรในตำบลพระรักษ์ อำเภอพะโต๊ะ จังหวัดชุมพร โดยสำนักงานเกษตรอำเภอพะโต๊ะ จังหวัดชุมพร พบว่า ตำบลพระรักษ์ อำเภอพะโต๊ะ จังหวัดชุมพร มีพื้นที่ปลูกทุเรียนในปี 2565 จำนวน 5,100 ไร่ จากเดิมเนื้อที่ปลูกทุเรียนในปี 2564 มีพื้นที่ 4,375 ไร่ (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2565ค) ซึ่งมีพื้นที่การปลูกทุเรียนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง เป็นผลมาจากแนวโน้มของราคาของทุเรียนที่สูงขึ้น ทุเรียนเป็นสินค้าผลไม้ส่งออกที่มีมูลค่าสูงเป็นลำดับหนึ่งของมูลค่าส่งออกผลไม้ไทยโดยรวม แต่การที่ไทยจะรักษาตลาดทุเรียนส่งออกให้ยั่งยืนและเป็นแหล่งรายได้ที่สำคัญของภาคเศรษฐกิจและภาคการเกษตรนั้น ต้องมีการพัฒนาระบบโลจิสติกส์ การเฝ้าระวังป้องกันโรคจากผู้ประกอบการการค้าข้ามชาติพร้อมๆ กับการจัดการให้มีความมั่นคงและปลอดภัย ยกระดับทุเรียนไทยให้เป็นสินค้าพรีเมียมพร้อมๆ กับการเพิ่มคุณค่าและมูลค่าให้เป็นที่ต้องการของผู้บริโภคในตลาดการค้าทุเรียนโลกอย่างยั่งยืน

นโยบายของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่

เป็นนโยบายสำคัญในการพัฒนาภาคเกษตร คือ รักษาเสถียรภาพราคาสินค้าเกษตรและรายได้ให้กับเกษตรกร ลดต้นทุนและเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต ส่งเสริมการรวมกลุ่มเกษตรกร เพื่อสร้างความเข้มแข็ง รวมถึงเชื่อมโยงไปถึงผู้ประกอบการภาคเอกชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ส่งเสริมการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้า ผลักดันให้เกษตรกรรวมกลุ่มในการผลิตเพื่อร่วมกันจัดหาปัจจัยการผลิตที่มีคุณภาพดี ราคาถูก และการใช้เทคโนโลยีการเกษตรที่เหมาะสม เพื่อลดต้นทุน เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ตลอดจนการจัดการด้านการตลาด มีการพัฒนาเชิงพื้นที่ตามศักยภาพ ส่งเสริมพัฒนาคุณภาพสินค้าเกษตรตามความต้องการตลาด ด้วยการบูรณาการทุกภาคส่วน เป็นการเพิ่มอำนาจการต่อรองของเกษตรกรตลอดกระบวนการผลิต (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2565ข)

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้นพบว่า ทุเรียนยังคงเป็นพืชเศรษฐกิจที่ควรได้รับการส่งเสริมให้ปลูก เนื่องจากผลผลิตที่ออกสู่ตลาดยังไม่เพียงพอต่อความต้องการบริโภค อำเภอพะโต๊ะเป็นแหล่งผลิตทุเรียนที่สำคัญของจังหวัดชุมพร ซึ่งเกษตรกรยึดอาชีพปลูกทุเรียนมามากกว่า 10 ปี มีประสบการณ์ในการปลูกยาวนาน แต่ในกระบวนการผลิตนั้นยังมีปัญหาต่าง ๆ เกี่ยวกับการปลูกทุเรียน ดังนั้นผู้วิจัยจึงเล็งเห็นความสำคัญของการศึกษาความต้องการการส่งเสริมการผลิตทุเรียนในรูปแบบแปลงใหญ่ เพื่อศึกษาความต้องการการส่งเสริมการผลิตทุเรียนของเกษตรกร ศึกษาปัญหาเกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตทุเรียนปัจจัยใดบ้างที่มีความสัมพันธ์กับความต้องการและปัญหาเกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตทุเรียน เพื่อเป็นประโยชน์ในการใช้เป็นแนวทางการวางแผนส่งเสริมศักยภาพให้กับเกษตรกรได้ผลิตสินค้าเกษตรที่มีคุณภาพ และตรงต่อความต้องการได้อย่างเหมาะสมต่อไป

อุปกรณ์และวิธีการ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ประชากร คือ เกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนในตำบลพะโต๊ะ อำเภอพะโต๊ะ จังหวัดชุมพร ที่เข้าร่วมโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ในพื้นที่ตำบลพะโต๊ะ

เสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ในพื้นที่ตำบลพะโต๊ะ อำเภอพะโต๊ะ จังหวัดชุมพร จำนวน 140 ราย ข้อมูลจากทะเบียนเกษตรกรโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2565ค) เครื่องมือที่ใช้คือ แบบสัมภาษณ์มีลักษณะคำถามทั้งแบบปลายเปิดและปลายปิด ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร ตอนที่ 2 สภาพการผลิตทุเรียนในรูปแบบแปลงใหญ่ ตอนที่ 3 ความต้องการการส่งเสริมการผลิตทุเรียนในรูปแบบแปลงใหญ่ และตอนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมการผลิตทุเรียนในรูปแบบแปลงใหญ่ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การจัดอันดับ และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน โดยใช้ค่าคะแนนน้ำหนักเฉลี่ย 1.00 – 1.80 หมายถึง น้อยที่สุด คะแนนเฉลี่ย 1.81 – 2.60 หมายถึง น้อย คะแนนเฉลี่ย 2.61 – 3.40 หมายถึง ปานกลาง คะแนนเฉลี่ย 3.41 – 4.20 หมายถึง มาก คะแนนเฉลี่ย 4.21 – 5.00 หมายถึง มากที่สุด

ผลการทดลองและวิจารณ์

1. สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร

สภาพทางสังคม เกษตรกรร้อยละ 76.40 เป็นเพศชาย อายุเฉลี่ย 52.36 ปี จำนวนสมาชิกครัวเรือนเฉลี่ย 3.69 คน เกษตรกรร้อยละ 29.30 จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ประสบการณ์ในการปลูกทุเรียนเฉลี่ย 16.41 ปี

สภาพทางเศรษฐกิจ เกษตรกรมีจำนวนแรงงานในการผลิตทุเรียนเฉลี่ย 3.07 คน สอดคล้องกับสุนิสา (2565) เนื่องจากเกษตรกรมีการจ้างแรงงานทั้งแรงงานประจำและแรงงานชั่วคราว เกษตรกรมีพื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมดเฉลี่ย 20.51 ไร่ มีพื้นที่ปลูกทุเรียนทั้งหมดเฉลี่ย 12.63 ไร่ ซึ่งเป็นพื้นที่ให้ผลผลิตทุเรียนแล้วเฉลี่ย 8.77 และเกษตรกรส่วนใหญ่จะปลูกทุเรียนผสมกับพืชชนิดอื่นๆ สอดคล้องกับ สุนิสา (2565) เกษตรกรมีค่าใช้จ่ายในการผลิตทุเรียนเฉลี่ย 21,972 บาทต่อไร่ ซึ่งแตกต่างจาก ชูวรรัตน์ (2562) ที่มีค่าใช้จ่ายในการผลิตทุเรียนน้อยกว่า อาจเนื่องมา

จากสถานการณ์ในปี 2565 ปัจจัยการผลิตขึ้นราคา ทั้งปุ๋ยเคมีและสารเคมีป้องกันกำจัดโรคพืช เกษตรกร มีรายได้จากการจำหน่ายทุเรียนเฉลี่ย 129,785 บาท ต่อไร่ ซึ่งแตกต่างจาก วนิดา (2560) ที่มีรายได้จากการจำหน่ายทุเรียนน้อยกว่า เนื่องจากราคาทุเรียน ในปีที่ผ่านมา (พ.ศ.2565) ราคาสูง เพราะผลผลิตมีน้อยและเป็นที่ต้องการของตลาดต่างประเทศ จากผลการสำรวจ ต้นทุนและรายได้จากการผลิตทุเรียน เมื่อเทียบกับงานวิจัยอื่นๆ ในจังหวัดชุมพรมีความแตกต่างกัน โดยต้นทุนการผลิตทุเรียนพื้นที่ตำบลเขาค่าย อำเภอสวี จังหวัดชุมพร มีต้นทุนการผลิตทุเรียนเฉลี่ย 17,737.32 บาทต่อไร่ (สุนิสา, 2565) ซึ่งมีความแตกต่างกันมาก แม้จะอยู่ในจังหวัดเดียวกันทั้งนี้อาจจะขึ้นอยู่กับสถานการณ์ราคาปัจจัยการผลิตในแต่ละปี และที่ตั้งของแหล่งผลิตว่ามีต้นทุนในการขนส่งหรือไม่ ส่วนรายได้จากการจำหน่ายทุเรียนเมื่อเปรียบเทียบกับพื้นที่อำเภอท่าแซะ จังหวัดชุมพร พบว่ามีรายได้เฉลี่ย 45,880 บาทต่อไร่ต่อปี วนิดา (2560) แสดงให้เห็นว่า แม้จังหวัดชุมพรจะเป็นแหล่งผลิตทุเรียนที่สำคัญ และรายได้ในแต่ละพื้นที่ไม่เท่ากัน เนื่องจากช่องทางการจำหน่ายผลผลิตไม่เหมือนกัน ถ้าจำหน่ายโดยตรงผ่านกับผู้ส่งออกอาจจะทำให้ได้ราคาสูงกว่าพ่อค้าคนกลาง หรือแผงรับซื้อริมทาง

2. ความต้องการการส่งเสริมการผลิตทุเรียนในรูปแบบแปลงใหญ่ของเกษตรกร

ในภาพรวมเกษตรกรมีความต้องการการส่งเสริมการผลิตทุเรียนในรูปแบบแปลงใหญ่ ระดับปานกลาง (3.34) โดยมีความต้องการการส่งเสริมในประเด็นการตลาดและการพัฒนาตลาดให้กว้างขวาง และหลากหลายยิ่งขึ้น ระดับมาก (3.45) รองลงมาด้านการจัดการสวนทุเรียน ระดับปานกลาง (3.40) ด้านการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมหรือนวัตกรรมเพื่อการผลิต ระดับปานกลาง (3.39) ด้านปัจจัยพื้นฐานในการผลิตทุเรียน (3.38) ด้านการผลิตในพื้นที่เหมาะสมและการปรับปรุงพื้นที่ระดับปานกลาง (3.07) ตามลำดับ (Table 1) จะเห็นว่าเกษตรกรมีความต้องการการส่งเสริมทางด้านการตลาดเป็นอันดับแรก เนื่องจากตลาดเป็นกระบวนการปลายทางที่สำคัญ เกษตรกรต้องการตลาดและช่องทางการตลาดที่แน่นอน ซึ่งในปัจจุบันกระแสการปลูกทุเรียนมีมากขึ้นทำให้เกษตรกรอาจจะมีความกังวลในเรื่องการตลาด จึงควรส่งเสริมให้เกษตรกรมีช่องทางการจำหน่ายทุเรียนหลายช่องทาง และอาจจะส่งเสริมให้มีการแปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้า

Table 1 Overview of extension needs of durian production in collaborative farm

(N=140)

Farmers extension needs of durian production	$\bar{x}$	S.D	Level	Ranking
Market and market development to be broader and more diverse	3.45	0.090	High	1
Durian orchard management	3.40	0.091	Moderate	2
Using appropriate technology or innovation for production	3.39	0.254	Moderate	3
Basic factors in durian production	3.38	0.098	Moderate	4
Producing in appropriate areas and improving areas	3.07	0.084	Moderate	5
Average	3.34	0.123	Moderate	

ผลการวิจัยโดยการวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันด้านประสบการณ์ พบว่า

ประเด็นประสบการณ์ในการปลูกทุเรียน มีความสัมพันธ์เชิงลบกับความต้องการการส่งเสริมในด้านการตลาดและการพัฒนาตลาดให้กว้างขวางและหลากหลายยิ่งขึ้น (ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05) เกษตรกรที่มีประสบการณ์ในการปลูกทุเรียนมาก มีความต้องการการส่งเสริมด้านการตลาดน้อย อาจเนื่องมาจากเกษตรกรปลูกทุเรียนมานานผ่านช่วงเวลาที่ดีและต่ำ เกษตรกรเลยไม่มีความกังวลในเรื่องของตลาดและราคาผลผลิต แตกต่างจากเกษตรกรที่มีประสบการณ์น้อยมีความต้องการการส่งเสริมการตลาดมากกว่า

ประเด็นประสบการณ์ในการปลูกทุเรียน มีความสัมพันธ์เชิงลบกับความต้องการการส่งเสริมในด้านการจัดการสวนทุเรียน (ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05) เกษตรกรที่มีประสบการณ์ในการปลูกทุเรียนมาก มีความต้องการการส่งเสริมการจัดการสวนทุเรียนน้อย เนื่องจากเกษตรกรเป็นมืออาชีพในการผลิตทุเรียน มีประสบการณ์มากอาจจะไม่ขาดความรู้ในการจัดการสวนทุเรียน

ประเด็นประสบการณ์ในการปลูกทุเรียน มีความสัมพันธ์เชิงลบกับความต้องการการส่งเสริมในด้านการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมหรือนวัตกรรมเพื่อการผลิต (ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05) เนื่องจากเกษตรกรที่มีประสบการณ์มากอาจจะมีอายุมาก เป็นเกษตรกรสูงวัย ซึ่งถนัดในการจัดการสวนแบบดั้งเดิมที่แตกต่างจากคนรุ่นใหม่ประสบการณ์น้อยอาจมีความต้องการการส่งเสริมทางด้านเทคโนโลยีมาก

ประเด็นประสบการณ์ในการปลูกทุเรียน มีความสัมพันธ์เชิงลบกับความต้องการการส่งเสริมด้านปัจจัยพื้นฐานในการผลิตทุเรียน (ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01) เกษตรกรที่ทำสวนทุเรียนมานาน มีความชำนาญในการผลิตไม่มีการลองผิดลองดีในการใช้ปัจจัยพื้นฐานในการผลิตทุเรียน เช่น ปุ๋ย ยา และสารเคมีต่างๆ จึงมีความต้องการส่งเสริมน้อย สอดคล้องกับงานวิจัยของ พิษญา และคณะ (2559) พบว่าอายุมีความสัมพันธ์กับเชิงลบกับความต้องการการส่งเสริมในด้านการจัดการสวนทุเรียน เพราะเกษตรกรที่มีอายุมากปลูกทุเรียนกันมาเป็นระยะเวลาอันยาวนาน มีประสบการณ์สูง ซึ่งยากที่จะเปลี่ยนแปลงการผลิต (Table 2)

Table 2 Relationship between personal factors and famers' extension needs of durian production

(N=140)

Personal factor	Producing in appropriate areas r	Basic factors in durian production r	Durian orchard management r	Market and market development r	Using appropriate technology for production r
Age	-0.073	-0.113	0.745	0.152	0.057
Experience of durian plantation	-0.196	-0.386**	-0.254*	-0.265*	-0.242*
Area for durian plantation	0.113	-0.030	0.082	0.137	0.11
Expenditure in durian planting	0.084	0.002	-0.006	0.062	0.058
Income from durian planting	0.093	0.104	-0.037	0.026	0.035

Note: *Significant at the level 0.05, **Significant at the level 0.01,

3. ปัญหาเกี่ยวกับการผลิตทุเรียนในรูปแบบแปลงใหญ่ของเกษตรกร

ภาพรวมเกษตรกรมีปัญหาเกี่ยวกับการผลิตทุเรียนในรูปแบบแปลงใหญ่อยู่ในระดับน้อย พบว่าปัญหาด้านปัจจัยการผลิต อยู่ในระดับปานกลาง (3.12) เนื่องจากปุ๋ยเคมี สารเคมี และปัจจัยการผลิตต่างๆ ทางเกษตรมีราคาสูง เกษตรกรขาดแคลนเงินทุนในการผลิต ดังนั้นภาครัฐควรมีมาตรการในการควบคุมราคาปัจจัยการผลิตเพื่อช่วยเหลือเกษตรกร เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมการรวมกลุ่มเกษตรกรให้บริหารจัดการปัจจัยการผลิตให้ต้นทุนการผลิตลดลง ปัญหาด้านการสร้างความรู้ความเข้มแข็งอยู่ในระดับน้อย (2.47) ปัญหาด้านความรู้ในการผลิตทุเรียนอยู่ในระดับน้อย (2.23) ปัญหาด้านการส่งเสริมการผลิตทุเรียน อยู่ในระดับน้อย (2.22) ปัญหาด้านการตลาดอยู่ในระดับน้อย (2.14) และปัญหาด้านการบริหารจัดการกลุ่มแปลงใหญ่อยู่ในระดับน้อย (2.06) ตามลำดับ (Table 3) ซึ่งเกษตรกรมีปัญหาทาง

ด้านต่างๆ ค่อนข้างน้อย อาจเนื่องมาจากการรวมกลุ่มเกษตรกรมาอย่างยาวนานทำให้กลุ่มมีความเข้มแข็งที่เกิดจากสมาชิกภายในกลุ่มให้ความร่วมมือ เคารพ และปฏิบัติตามกฎระเบียบของกลุ่ม ผู้จัดการแปลงและคณะกรรมการกลุ่มที่มีความสามารถในการบริหารจัดการกลุ่มแปลงใหญ่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เกษตรกรมีประสบการณ์และองค์ความรู้ในการผลิตทุเรียนเชิงวิชาการ นักส่งเสริมและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทำการส่งเสริม ติดตาม ผล และพัฒนาอย่างต่อเนื่องเกี่ยวกับการผลิตทุเรียนของเกษตรกรเพื่อสร้างผลผลิตที่มีคุณภาพ ผลผลิตทุเรียนมีราคาต่อหน่วยสูง มีช่องทางการจำหน่ายหลากหลายทั้งในประเทศและส่งออกต่างประเทศ อย่างไรก็ตาม เกษตรกรบางส่วนที่มีพื้นที่เพาะปลูกน้อยยังขาดแคลนเงินทุนในการผลิตทุเรียน เนื่องจากจำเป็นต้องใช้ปัจจัยการผลิตที่หลากหลาย ทั้งปุ๋ยเคมี สารเคมีในการป้องกันและกำจัดศัตรูพืช สารเร่งการเจริญเติบโต เครื่องจักรกลการเกษตร เป็นต้น ซึ่งเป็นปัจจัยการผลิตที่มีราคาสูง

Table 3 Overview of problems faced by farmers in large collaborative durian production

(N=140)

Problem of durian production	$\bar{x}$	S.D	Level	Ranking
Factors of production	3.12	0.096	Moderate	1
Group strengthening	2.47	0.095	Low	2
Knowledge in durian production	2.23	0.166	Low	3
Extension durian production	2.22	0.079	Low	4
Marketing	2.14	0.095	Low	5
Management of Collaborative	2.06	0.078	Low	6
Average	2.37	0.101	Low	

ผลการวิจัยโดยการวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันด้านปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคลพบว่า

อายุและพื้นที่การปลูกทุเรียน มีความสัมพันธ์เชิงลบกับปัญหาด้านปัจจัยการผลิตทุเรียน (ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05) เกษตรกรอายุมาก

มีปัญหาด้านปัจจัยการผลิตทุเรียนน้อย พื้นที่การปลูกทุเรียนมากมีปัญหาด้านปัจจัยการผลิตทุเรียนน้อย เนื่องจากเกษตรกรที่มีอายุมากจะมีประสบการณ์การปลูกทุเรียนสูง เมื่อมีพื้นที่การปลูกทุเรียนเพิ่มมากขึ้น ทำให้ไม่มีปัญหาด้านปัจจัยการผลิต (Table 4)

ค่าใช้จ่ายในการผลิตทุเรียนมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับปัญหาด้านการส่งเสริมการผลิตทุเรียน (ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01) ค่าใช้จ่ายในการผลิตทุเรียนสูงมีปัญหาด้านการส่งเสริมการผลิตทุเรียนมาก เนื่องจาก ต้นทุนการผลิตที่สูง เกษตรกรไม่เข้าใจวิธีการลดต้นทุน เกิดจากการส่งเสริมการผลิตของเจ้าหน้าที่และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น การสนับสนุนปัจจัยการผลิต ขาดการส่งเสริมในเรื่องของการลดต้นทุน ขาดเจ้าหน้าที่ส่งเสริม และการส่งเสริมอาจจะไม่ต่อเนื่อง

รายได้การผลิตทุเรียนมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับปัญหาด้านการส่งเสริมการผลิตทุเรียน

(ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05) และปัญหาด้านการบริหารจัดการกลุ่มแปลงใหญ่ (ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01) รายได้การผลิตทุเรียนที่สูง มีปัญหาด้านการส่งเสริมการผลิตทุเรียนและปัญหาด้านการบริหารจัดการกลุ่มแปลงใหญ่มาก เนื่องมาจากราคาของผลผลิตทุเรียนในปัจจุบันมีราคาที่สูง แต่ยังมีปัญหาด้านการส่งเสริมการผลิตและการรวมกลุ่มแปลงใหญ่ของเกษตรกร ในการบริหารจัดการกลุ่มแปลงใหญ่ การลดต้นทุนการผลิต การรับมือกลไกการตลาดที่ไม่แน่นอน สร้างอำนาจในการต่อรองราคาผลผลิต เพื่อลดผลกระทบต่อยาไรได้ของเกษตรกรในอนาคต (Table 4)

Table 4 The relationship between problems of personal factors and durian production

(N=140)

Personal factor	Production factors	Group strengthening	Knowledge in durian production	Extension of durian production	Marketing	Management of Collaborative group
	r	r	r	r	r	r
Age	-0.206*	0.014	-0.066	-0.045	-0.145	-0.071
Experience of durian plantation	-0.063	-0.067	0.07	-0.053	-0.057	0.041
Area for durian plantation	-0.181*	0.159	0.001	-0.054	-0.002	0.031
Expenditure in durian planting	0.129	0.022	-0.05	0.227**	-0.065	0.018
Income from durian planting	0.13	-0.075	-0.036	0.203*	-0.071	0.232**

Note: *Significant at the level 0.05, **Significant at the level 0.01

สรุป

เกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนส่วนใหญ่เป็นเพศชายในวัยกลางคน กำลังเริ่มเข้าสู่วัยผู้สูงอายุ มีสมาชิกในครัวเรือนอยู่ระหว่าง 3-4 คน เกษตรกรส่วนใหญ่ได้รับการศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีประสบการณ์การปลูกทุเรียนมากกว่า 10 ปีขึ้นไป มีการใช้แรงงานในการผลิตทุเรียนประมาณ 3 คน มีพื้นที่ทำการเกษตรเฉลี่ย 20.51 ไร่ และครึ่งหนึ่งของพื้นที่เป็นพื้นที่ปลูกทุเรียน โดยส่วนใหญ่ทุเรียน

ให้ผลผลิตแล้ว เกษตรกรมีต้นทุนในการผลิตทุเรียนเฉลี่ย 21,972 บาทต่อไร่ต่อปี และมีรายได้จากการจำหน่ายผลผลิตทุเรียนเฉลี่ย 129,785 บาทต่อไร่ต่อปี ภาพรวมของเกษตรกรต่อความต้องการการส่งเสริมการผลิตทุเรียนในรูปแบบแปลงใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งเกษตรกรส่วนใหญ่ต้องการการส่งเสริมด้านการตลาดและการพัฒนาตลาดให้กว้างขวางและหลากหลายยิ่งขึ้น โดยพบว่ามีความสัมพันธ์เชิงลบกับประสบการณ์ของเกษตรกร ภาพรวมของ

เกษตรกรต่อปัญหาเกี่ยวกับการผลิตทุเรียนในรูปแบบแปลงใหญ่อยู่ในระดับน้อย ซึ่งเกษตรกรส่วนใหญ่มีปัญหาด้านปัจจัยการผลิต โดยมีความสัมพันธ์เชิงลบกับอายุของเกษตรกรและพื้นที่ปลูกทุเรียน ส่วนปัญหาอื่นๆ เกษตรกรมีปัญหาน้อยในระดับน้อย เมื่อพิจารณาปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคลนั้น ง่ายในการผลิตทุเรียนมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับปัญหาด้านการส่งเสริมการผลิตทุเรียน และรายได้จากการจำหน่ายทุเรียนมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับปัญหาด้านการบริหารจัดการกลุ่มแปลงใหญ่

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยนี้นักส่งเสริมและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรส่งเสริมให้เกษตรกรมีช่องทางการจำหน่ายทุเรียนที่หลากหลาย การแปรรูปผลผลิตเพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้า และแนวทางการป้องกันความเสี่ยงจากปริมาณสินค้าที่ล้นตลาด โดยคำนึงถึงประสบการณ์ของเกษตรกรร่วมด้วย และต้องมีนโยบายจากทางภาครัฐในการสร้างมาตรการควบคุมราคาปัจจัยการผลิตที่จะสามารถช่วยลดต้นทุนในการผลิตของเกษตรกร ในการวิจัยครั้งต่อไป การศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการตลาดของผลผลิตทุเรียนและความต้องการบริโภคทุเรียนทั้งในและต่างประเทศเป็นประเด็นที่สำคัญ เนื่องจากปัจจุบันกระแสการปลูกทุเรียนและพื้นที่การปลูกทุเรียนเพิ่มมากขึ้น ทำให้ให้เกษตรกรมีการเตรียมความพร้อมที่จะรับมือให้ทันกับสถานการณ์ของตลาดได้

เอกสารอ้างอิง

กรมส่งเสริมการเกษตร. 2565ก. รายงานสรุปยอดผู้ปลูกทุเรียน. (ระบบออนไลน์). แหล่งข้อมูล: http://www.farmer.doae.go.th/farmer/report_act/reportTambon (19 ตุลาคม 2565).

กรมส่งเสริมการเกษตร. 2565ข. คู่มือการดำเนินงานการส่งเสริมการเกษตรในรูปแบบแปลงใหญ่ประจำปีงบประมาณ 2566. กองวิจัยและพัฒนาางานส่งเสริมการเกษตร, กรุงเทพมหานคร. 13 หน้า.

กรมส่งเสริมการเกษตร. 2565ค. ข้อมูลรายละเอียดแปลงใหญ่. (ระบบออนไลน์). แหล่งข้อมูล: <https://co-farm.doae.go.th/bigfarm62/masterdislist.php> (19 ตุลาคม 2565).

ชฎารัตน์ พรหมศิลา. 2562. ความต้องการการส่งเสริมการผลิตทุเรียนของเกษตรกรในจังหวัดชุมพร. วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี. 145 หน้า.

พิชญา สาระรักษ์ สุพัตรา ศรีสุวรรณ และสุรินทร์ นิยมางกูร. 2559. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับสภาพการปลูกทุเรียนของเกษตรกรตำบลถ้ำสิงห์ อำเภอเมือง จังหวัดชุมพร. วารสารวิทยาศาสตร์เกษตร 47(2): 201-212.

วนิดา เจริญทอง. 2560. แนวทางการส่งเสริมการผลิตทุเรียนของเกษตรกรในอำเภอท่าแซะ จังหวัดชุมพร. วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี. 147 หน้า.

สุนิสา ช่วยสุข. 2565. การส่งเสริมการผลิตทุเรียนตามมาตรฐาน การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรในตำบลเขาค่าย อำเภอสวี จังหวัดชุมพร. วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี. 148 หน้า.

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. 2564. สถานการณ์สินค้าเกษตรที่สำคัญและแนวโน้มปี 2566. สำนักวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. กรุงเทพฯ. 240 หน้า.